

ยักษ์ (ญี่ปุ่น) กลับ กำลังจะตื่น: Is Japan Back ?

พ.ศ.ประยูร เชื้อวัฒนา

ผู้อำนวยการสถาบันมาตริศึกษาแห่งประเทศไทย

ต่อ จากฉบับที่แล้ว

(ความเดิมตอนที่แล้ว) ได้กล่าวถึง แนวคิดสำคัญของยุทธศาสตร์ด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญที่สุดของรัฐบาลนายอาเบะ โดยในยุทธศาสตร์ด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ดังกล่าว นายอาเบะ นายกรัฐมนตรีได้กล่าวถึงกลยุทธ์สำคัญอันได้แก่

- การขับเคลื่อนการส่งออก: Japan is back
- การส่งเสริม และกระตุ้นการลงทุนภายในประเทศขนาดใหญ่
- การปฏิรูประบบการศึกษาภายในประเทศ
- การพัฒนาภาคเกษตรเพื่อการส่งออก
- การส่งเสริมการท่องเที่ยวจากต่างประเทศ

ซึ่งได้กล่าวถึงในฉบับที่แล้ว 2 ข้อ ด้วยกัน คือ **การขับเคลื่อนการส่งออก: Japan is back** และในส่วนของ**การส่งเสริมและกระตุ้นการลงทุนภายในประเทศขนาดใหญ่** ได้เกริ่นนำในเบื้องต้น

3. การส่งเสริมและกระตุ้นการลงทุนภายในประเทศขนาดใหญ่

รัฐบาลภายใต้การนำของนายอาเบะมองว่า การที่ญี่ปุ่นจะสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลกนั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ เพิ่ม

การลงทุนในเครื่องจักรทางการผลิตภายในประเทศอย่างเพียงพอ เพื่อปรับเปลี่ยนสายการผลิตให้เกิดประสิทธิภาพ รวมถึงการริเริ่มอุตสาหกรรมใหม่ๆ

นายอาเบะได้ยกตัวเลขการลงทุนของภาคเอกชนญี่ปุ่นในปี 2012 ที่มีมูลค่าประมาณ 63 ล้านล้านเยน ซึ่งยังต่ำกว่าตัวเลขการลงทุน ก่อนเกิดสภาวะวิกฤติแฮมเบอร์เกอร์ (จากกรณีของบริษัทเลห์แมนบราเธอร์) ถึงร้อยละสิบ ด้วยเหตุนี้ นโยบายสำคัญประการหนึ่งของรัฐบาลญี่ปุ่น จึงเป็นการสร้างแรงจูงใจ เพื่อกระตุ้นให้ภาคเอกชนมีการลงทุนใหม่ๆ

นายอาเบะได้ยกตัวอย่างกรณีอุตสาหกรรมสารกึ่งตัวนำ ซึ่งในช่วงทศวรรษ 1980 นั้น ญี่ปุ่นครอบครองตลาดสำคัญในอุตสาหกรรมนี้ได้แทบทั้งหมด แต่มาในปี 2002 อุตสาหกรรมสารกึ่งตัวนำของญี่ปุ่นบางส่วน ถูกบริษัทซัมซุงแซงหน้าไป สำหรับเหตุผลจากการวิเคราะห์ของทางรัฐบาลญี่ปุ่น พบว่าน่าจะเป็นจากปัจจัยการลงทุนใหม่ๆ ทั้งนี้ เมื่อดูตัวเลข 3 ปี นับจากปี 1999 จะพบว่า บริษัทซัมซุงมีการลงทุนในเครื่องจักรทางการผลิต มากเป็นถึง 3 เท่า ของการลงทุนของภาคเอกชนญี่ปุ่นในอุตสาหกรรมนี้

อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านหนึ่ง ซึ่งเป็นกรณีของ Memory card อันเป็นผลิตภัณฑ์สารกึ่งตัวนำอีกประเภทหนึ่ง บริษัทโตชิบาของญี่ปุ่น มียอดขายการผลิตสูงสุด และมีสัดส่วนการตลาดมากที่สุด นายอาเบะชี้

ให้เห็นว่า ที่เป็นเช่นนี้ เพราะบริษัทดังกล่าว มีการลงทุนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง ทั้งนี้ ในช่วงปี 2000 เป็นเวลาสิบปี บริษัทโตชิบาได้มีการลงทุนอย่างต่อเนื่อง ในการปรับปรุงสายการผลิตของโรงงานผลิต เป็นวงเงินมูลค่าถึง สองล้านล้านเยน

ทั้งนี้ นายอาเบะย้ำว่าธุรกิจที่ “กล้าลงทุนอย่างจริงจัง” เท่านั้น ถึงจะมีโอกาสชนะ สำหรับธุรกิจที่ “ลงทุนครึ่งๆ กลางๆ” จะเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลญี่ปุ่นจึงกำหนดเป็นเป้าหมายที่จะกระตุ้นและสร้างกลไกจูงใจ ให้มีการลงทุนอย่างจริงจัง โดยกำหนดเป็นเป้าหมายเฉพาะหน้าก็คือ ใน 3 ปีจากนี้ ต้องผลักดันให้มีการลงทุนด้านเครื่องจักรทางการผลิตมีมูลค่าไม่น้อยกว่า 70 ล้านล้านเยน เพื่อกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้มีการลงทุนในลักษณะดังกล่าว รัฐบาลญี่ปุ่นจึงจะดำเนินการปรับเปลี่ยน มาตรการด้านภาษี ด้านงบประมาณ ด้านการคลัง และปฏิรูปกฎระเบียบต่างๆ เพื่อเอื้ออำนวยให้ภาคเอกชน สามารถลงทุนได้สะดวก และลดความเสี่ยงลง

นอกจากการลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมซึ่งมีอยู่แล้ว นายอาเบะยังให้ความสำคัญ กับการพัฒนาธุรกิจเวเนเจอร์ (Venture business) ซึ่งจะเป็นหน่ออ่อน ที่จะเติบโตเป็นธุรกิจใหญ่ในอนาคต ดังเช่น ไมโครซอฟท์ แอปเปิล เฟซบุ๊ก เป็นต้นของสหรัฐฯ ข้อจำกัดในการลงทุนของธุรกิจเหล่านี้ อยู่ที่ผู้ประกอบการ จะต้องค้ำประกันเงินกู้ด้วยตนเอง โดยนำทรัพย์สิน หรือ หลักทรัพย์อื่นที่มีมูลค่ามากกว่าเงินกู้ไปค้ำประกัน

นายอาเบะ มองว่า ความเสี่ยงดังกล่าว ทำให้ผู้ประกอบการ ซึ่งต้องการพัฒนาธุรกิจใหม่ที่มีความเสี่ยงสูงเกิดข้อจำกัดอย่างมาก กล่าวคือ หากมีความผิดพลาดล้มเหลวไปครั้งหนึ่ง ทรัพย์สินเงินทองก็จะถูกธนาคารยึดไปหมด จนไม่มีโอกาสที่จะลองใหม่ ดังนั้น รัฐบาลญี่ปุ่นจึงจะพัฒนากลไกที่สามารถลดความเสี่ยงของผู้ประกอบการเหล่านี้ โดยภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด ผู้ประกอบการสามารถกู้เงิน โดยไม่ต้องค้ำประกันด้วยตนเองได้

4. การปฏิรูประบบการศึกษาภายในประเทศ

นายอาเบะ กล่าวถึง การพัฒนา “มหาวิทยาลัยของญี่ปุ่น” ไปสู่ “มหาวิทยาลัยของโลก” เขากล่าวว่า เป็นที่น่าเสียดาย ที่มีมหาวิทยาลัยของญี่ปุ่นเพียงสองแห่ง เท่านั้นติดอยู่ในอันดับมหาวิทยาลัยร้อยอันดับแรกของโลก สิ่งที่น่าสนใจ ก็คือ สองมหาวิทยาลัยแรกของโลก ได้แก่ California Institute of Technology และ Stanford University ซึ่งมีมหาวิทยาลัยทั้งสองแห่งดังกล่าว เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาบุคลากร ซึ่งต่อมาได้ริเริ่มธุรกิจใหม่ๆ จนกลายเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อ Silicon Valley ในเวลาต่อมา

ดังนั้น โมเดลสำคัญที่นายอาเบะเห็นว่าต้องพัฒนา มหาวิทยาลัยของญี่ปุ่น ก็คือการสร้างความเชื่อมโยงของมหาวิทยาลัยกับภาคธุรกิจเอกชน การพัฒนาบุคคล การที่มีความสามารถทางเทคนิค มีแนวคิดสร้างสรรค์ มีความกล้าทำทลายที่จะออกไปพัฒนาธุรกิจใหม่ๆ ตามความใฝ่ฝันของตน บนพื้นฐานเทคโนโลยีซึ่งได้เรียนรู้กันมา

อีกด้านหนึ่ง นายอาเบะมองว่า ต้องปรับแนวความคิดการพัฒนา มหาวิทยาลัยของญี่ปุ่น จากมุมมองที่คับแคบแบบเดิม ซึ่งมุ่งเน้นผลิตเฉพาะบุคลากรชาวญี่ปุ่น ไปสู่การพัฒนา มหาวิทยาลัย ซึ่งมีลักษณะสากล กล่าวคือ มีนักศึกษาเข้าร่วมจากประเทศต่างๆ ทั่วโลก ทั้งนี้ นายอาเบะเห็นว่า การที่มหาวิทยาลัย มีนักศึกษาจากหลากหลาย ประเทศ จะช่วยให้แนวความคิด ประสบการณ์ของนักศึกษากว้างขวาง มีความยืดหยุ่นและเข้าใจโลกที่กว้างขึ้น จากการได้รับรู้วิถีวัฒนธรรม ประเพณีของเพื่อนนักศึกษาด้วยกัน ยิ่งกว่านั้น ยังเป็นการเสริมสร้างเครือข่าย ที่ช่วยเชื่อมโยงสำหรับการดำเนินชีวิต ที่ครอบคลุมไปได้ทั่วโลกด้วย

รัฐบาลญี่ปุ่นตั้งเป้าหมายว่า ภายใน 3 ปีจากนี้ไป ในมหาวิทยาลัยของรัฐที่กำหนดเป็นเป้าหมายต้นแบบ 8 แห่ง จะต้องมีกรดิงนักวิจัยชั้นนำจากที่ต่างๆ ทั่วโลก ประมาณ 1,800 คน มาร่วมทำงานวิจัยในมหาวิทยาลัยเหล่านี้ ทั้งนี้ เป็นก้าวสำคัญที่จะ “เปิด” มหาวิทยาลัยสู่สากล พร้อมกับการนำแนวคิดวิธีทำงานใหม่ๆ มาผสมผสานเข้าในระบบมหาวิทยาลัยของญี่ปุ่น พร้อมๆ กันนั้น รัฐบาลก็จะให้มีการเพิ่มจำนวนคณาจารย์ซึ่งเป็นชาวต่างชาติมากขึ้น

ทิศทางการพัฒนามหาวิทยาลัยของญี่ปุ่นต่อไป นี้ อยู่ที่การสรรหาคณาจารย์ที่มีความสามารถสูงจากต่างประเทศ การมุ่งรับนักศึกษาจากต่างประเทศที่มีผลการเรียนเป็นเลิศ การสร้างความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เป็นต้น รวมทั้ง การใช้ภาษาอังกฤษสำหรับการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย

จากการขับเคลื่อน ดังกล่าว เป้าหมายที่รัฐบาลญี่ปุ่นคาดหวังก็คือ ภายใน 10 ปีจากนี้ไป มหาวิทยาลัยญี่ปุ่นไม่น้อยกว่า 10 แห่ง จะติดอยู่ในอันดับ 100 มหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก

ในอีกด้านหนึ่ง นายอาเบะ ก็เห็นความจำเป็น ที่ต้องส่งเสริมให้หนุ่มสาวชาวญี่ปุ่น มีโอกาสไปสัมผัส และเรียนรู้ในต่างแดน ทั้งนี้ เขาตั้งเป้าที่จะเห็นนักศึกษาญี่ปุ่นทุกคน มีโอกาส ไปศึกษา ทั้งระยะสั้น และยาวในต่างประเทศ

(ในตอนต่อไป กล่าวถึงสองกลยุทธ์สำคัญ อันได้แก่

- การพัฒนาภาคเกษตรเพื่อการส่งออก
- การส่งเสริมการท่องเที่ยวจากต่างประเทศ (กรุณาติดตาม)

เอกสารอ้างอิง

http://blog.goo.ne.jp/yuuji_1946/e/288c02f0fb341709e065c3d41afdccc9

http://www.kantei.go.jp/jp/headline/nourin_suisan2013.html
http://www.nikkei.com/article/DGXDasfs0203G_S3A900C1EE8000/

http://www.kantei.go.jp/jp/96_abe/statement/2013/0517speech.html